

Hyvinvointiraportti 2022

Hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 toteuma

1	Johdanto.....	1
2	Tiivistelmä	2
3	Hyvinvointisuunnitelman toteuma painopistealueittain	4
3.1	Turvallinen arkiympäristö	4
3.2	Hyvinvoivat lapsiperheet.....	6
3.3	Lähellä olevat yhteisöt	8
3.4	Terveelliset elintavat.....	11
3.5	Tiedolla johtaminen	14
4	Liite: Hyvinvointia kuvaavat mittarit	16
4.1	Hyte-kerroin	16
4.2	Muut hyvinvointia kuvaavat mittarit	18
	Suunnitelman laatijat.....	21

Versiohistoria

Päivämäärä	Versio	Tekijä	Kuvaus
18.1.2023	1	Hyte-ryhmä	Hyvinvointiraportti 2022
10.2.2023	1.1		Lisätty indikaattorien päivitettyjä tietoja sekä nostoja tulevista toimenpiteistä

1 Johdanto

Hyvinvointiraportti on kuvaus kunnan voimassa olevan hyvinvointisuunnitelman toteutuksesta ja hyvinvoinnin tilasta. Raportissa tarkastellaan hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 toteuttamista ensimmäisen toimintavuoden aikana sekä olennaisia kuntalaisten hyvinvointia ja hyvinvoinnin olosuhteita kuvaavia mittareita. Lähtötietolannetta kuvaavat joko vuoden 2020 tai 2021 tiedot riippuen kunkin tietokannan päivitysajankohdista. Hyvinvointiraportti laaditaan vuosittain.

Vuoden 2022 hyvinvointiraportissa voidaan arvioida lähinnä toimenpiteiden toteutumisen astetta, sillä indikaattoritietoja hyvinvointisuunnitelman voimassaoloajalta on vielä niukasti saatavilla. Tilastot päivittyvät jälkijunassa ja esimerkiksi kouluterveyskysely toteutetaan kahden vuoden välein. Raportin loppuun on koottu liitteeksi hyvinvointia kuvaavia indikaattoreita, joita suositellaan seurattavaksi säännöllisesti.

Tässä raportissa on nostettu esiin hyvinvointisuunnitelmaan kirjattuja, vuoden 2022 aikana toteutettuja toimenpiteitä. Hyvinvointisuunnitelmaan kirjatut toimenpiteet liittyvät toiminnan kehittämiseen. Näin ollen perustoimintaan tai vakiintuneisiin toimintatapoihin liittyvät toimet eivät tässä raportissa tule esille, vaikka ne edistävät hyvinvointisuunnitelman painopisteitä ja tavoitteita monin tavoin.

Hyvinvointikertomukseen ja hyvinvointisuunnitelmaan voi tutustua tarkemmin [kunnan verkkosivuilla](#).

Kuva 1 Hattulan hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 painopistealueet

2 Tiivistelmä

Hattulan hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2022-2025. Hyvinvointiraportissa tarkastellaan hyvinvointisuunnitelman toteumaa suunnitelmakauden ensimmäisen vuoden aikana ja hyvinvoinnin tilaa yleisesti. Hyvinvointiraportissa eivät tule esille palveluiden hyvinvointia edistävä perustoiminta ja muut vakiintuneet toimintatavat. Hyvinvointiraportissa toimintaa tarkastellaan ainoastaan hyvinvointisuunnitelmaan nostettujen kehittämistoimien kautta.

Hyvinvointisuunnitelman toteuma

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	44
Aloitettu	68
Ei aloitettu	22

Hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 toteuttaminen on suunnitelmakauden ensimmäisen vuoden aikana käynnistynyt hyvin. Lähes kolmasosa toimenpiteistä on jo saatu toteutettua ja lisäksi noin puolet toimenpiteistä on päästy aloittamaan.

Vuonna 2022 on erityisesti kehitetty toimintamalleja sekä luotu uusia. Osallistuvan budjetoinnin toimintamalli ja liikuntaneuvonnan palveluketju on kehitetty ja otettu käyttöön. IPC-menetelmä nuorten masennusoireilun ehkäisyyn ja hoitoon on otettu käyttöön oppilashuollossa. Vuoden aikana on myös luotu toimintaa ohjaamaan varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma, lähisuhdeväkivallan ehkäisyn toimintamalli sosiaalityöhön sekä hyvinvointisuunnittelun vuosikello.

Suunnitelmakauden ensimmäisen vuoden aikana viestinnässä on hyödynnetty monipuolisia keinoja. Eri palvelut ovat tehostaneet sosiaalisen median viestintää ja viestinnän kanavina on hyödynnetty myös esimerkiksi videoita, näyttelyitä, luentoja ja henkilökohtaista viestintää. Henkilöstön osaamista on parannettu koulutuksien avulla erityisesti turvallisuuden teemoista.

Painopistekohtaisesti hyvinvointisuunnitelman toteumaa tarkastellessa, erityisen hyvin on edistynyt painopiste *Lähellä olevat yhteisöt*. Siihen kuuluvista toimenpiteistä lähes puolet (17 kpl) on toteutettu. Erityisesti nuorten yhteisöllisyyttä on edistetty erilaisten tapahtumien sekä vaikuttamisosallisuuden keinoin ja merkityksellisyden kokemuksia on edistetty eri ikäryhmissä kulttuurin keinoin muun muassa luovilla menetelmillä ja tarjoamalla kulttuurikokemuksia.

Toimenpiteistä kahtakymmentäkahta ei ole vielä aloitettu. Näistä toimenpiteistä vajaa puolet ovat kuuluneet sosiaali- ja terveystalouteen ja toimenpiteiden aloittamista on osin hidastanut hyvinvointialueen valmistelutyöt. Painopisteistä *Hyvinvointi lapsiperheissä* ja *Tiedolla johtaminen* ovat edistyneet vähiten. Molemmissa pai-

nopisteissä kuitenkin lähes neljännes toimenpiteistä on toteutettu, joten niiden toteutuminen on laskennallisesti aikataulussa. Suunnitelmakausi on vasta käynnistynyt ja toimenpiteiden toteuttamiselle on vielä kolme vuotta aikaa.

Hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden edistymisen arviointi mittareiden valossa on puutteellista. Vain muutamasta indikaattorista on julkaistu tietoja vuodelta 2022. Negatiivista kehitystä on liikuntavälinelainaamon lainausmäärissä, heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien lasten ja nuorten määrässä sekä Hattulan TEA-viisarin pistemäärässä (kunnan terveydenedistämisasiivisyys). Liikuntavälinelainaamon osalta tulevan vuoden suunnitelmissa onkin tietoisuuden lisääminen viestimällä kuntalaisille kyseisestä mahdollisuudesta. On myös huomioitava, että toimenpiteiden vaikutukset tulevat näkyviin tulostulomittareihin vasta viiveellä. TEA-viisarin pistemäärän laskun taustalla on pääasiassa se, että tiedot puuttuvat useammasta kysymyksestä. Hattulan pistemäärä on kuitenkin samalla tasolla verrokkikuntien kanssa. Verrokkikuntina on käytetty valtiosuudeltaan ja asukasluvultaan Hattulan kanssa samankaltaisia kuntia: Eurajokea, Maskua ja Muuramea.

Toisaalta HYTE-kertoimen arvo on hieman parantunut ja työllisyyttä kuvaavissa luvuissa on tapahtunut hyvää kehitystä, sillä työttömyys, rakennetyöttömyys ja nuorisotyöttömyys ovat kaikki laskeneet. Luvut ovat koko maan tasoa selvästi pienemmät. Lisäksi kirjaston tapahtumatarjonta ja osallistujamäärät ovat kasvaneet. Hyvinvointisuunnitelman etenemistä mittareiden valossa on mahdollisuus tarkastella paremmin tulevaisuuden hyvinvointiraporteissa, kun päivitettyjä tietoja on saatavilla.

3 Hyvinvointisuunnitelman toteuma painopistealueittain

Tässä kappaleessa tarkastellaan, miten hyvinvointisuunnitelman 2022-2025 kunkin painopisteen toteuttaminen on edennyt vuonna 2022. Toimenpiteiden toteutumisen lisäksi tarkastellaan tavoitteiden arviointiin asetuissa mittareissa tapahtuneita muutoksia, mikäli päivitettyjä tietoja vuodelta 2022 on saatavilla.

3.1 Turvallinen arkiympäristö

Kuva 2 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Liikennevahinkojen uhrien määrä on lisääntynyt ja onnettomuuksia sattuu verrokkikuntia enemmän
- Kodin ja vapaa-ajan tapaturmia sattuu Hattulassa verrokkikuntia enemmän
- Vuoden aikana yli kolmasosa nuorista on kokenut seksuaalista häirintää, ehdottelua tai ahdistelua

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	7
Aloitettu	12
Ei aloitettu	5

Turvallinen arkiympäristö -painopisteen toteuttaminen on edennyt hyvin, sillä 29 % toimenpiteistä on jo toteutettu. Lisäksi puolet toimenpiteistä on aloitettu.

Turvallista liikkumista on edistetty iäkkäiden osalta Pysy pystyssä -luennolla ja liukuesteitä jakamalla. Liikenneturvallisuuden edistämiseksi on toteutettu esimerkiksi suojaite seurakuntatalon yhteyteen. Lisäksi käynnissä on useita toimenpiteitä,

jotka tullaan toteuttamaan suunnitelmakauden tulevina vuosina. Katuvalaistusta arvioidaan aluesuunnittelun yhteydessä turvallisuusnäkökulmasta ja valaistusta uusitaan led-käyttöiseksi aina käyttöiän päätyttyä. Suunnitelma kiertoliittymästä Hattulantielle on tehty ja meneillään on suunnittelu kevyenliikenteenyhteydestä Opinkujan alikulkuun. Myös kylien kumppanuuspöytiä on osallistettu turvallisuus-suunnitteluun ja toiminta jatkuu suunnitelmakaudella. Lisäksi yläkouluikäisille suunnatun liikenneturvallisuustapahtuman suunnittelu on käynnissä.

Turvallisuustaitoja on vahvistettu kouluttamalla varhaiskasvatuksessa, perusope-tuksessa ja sosiaalityössä henkilöstöä ensiaputaidoista. Lisäksi varhaiskasvatuk-sen lääkehoitosuunnitelma on päivitetty ja järjestetty turvallisuusharjoituksia. Suunnitelmakauden seuraavana vuonna turvallisuustaitoja tullaan vahvistamaan jalkauttamalla kunnan henkilöstön päivitetty perehdytysohjelma eri palveluihin. Kouluilla järjestetään säännöllisesti pelastautumisharjoituksia ja vuonna 2023 har-joitukset toteutetaan myös yläkoulun uudella kampuksella.

Suurin osa nuorten kokemasta seksuaalisesta häirinnästä tapahtuu nuorten va-paa-ajan ympäristöissä (ml. digitaalinen ympäristö). Siksi nuorilla painopisteenä on ollut sosiaalinen media ja tiedon lisääminen seksuaalisesta häirinnästä mm. kam-panjan ja some-poliisin vierailun avulla. Digipelaamiseen keskittyvä kampanja on suunniteltu myös alakouluikäisille. Teeman ympärillä tehdään tiivistä moniammatil-lista yhteistyötä ja kaikista koulun tietoon tulleista tapauksista ilmoitetaan Ankkuri-tiimille. Vuodelle 2023 on laadittu yläkouluun aikataulu puhujavieraista sekä oppi-laille että huoltajille tunnetaitojen ja nuoren ruumiillisen itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi.

Turvallinen arkiympäristö					
Mittarit	Hattula		Koko maa		Verrokki-kunnat min-max
	Lähtötilanne (2021)	Uusin mit-taus (2022)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mit-taus (2022)	Uusin mit-taus (2022)
Liikennevahinkojen uhrien määrä / 1000 asukasta (loukkaantuneet ja kuolleet)	4,1	-	3,6	-	-
Koti- ja vapaa-ajantapaturmiin liittyvät hoito-jaksot / 10 000 asukasta	177,7	-	141,6	-	-
Kokenut häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua vuoden aikana, %	8-9lk	35	-	30,2	-
	Lukio	36,4	-	33,5	-
Kokenut seksuaalista häirintää kou-lussa vuoden aikana, %	8-9lk	7,3	-	5,5	-
	Lukio	1,9	-	1,8	-

Indikaattorien tietoja vuodelta 2022 ei ole vielä saatavilla tietokannoista. Taulu-kossa on kuvattu lähtötilanne suunnitelmakaudelle 2022–2025. Kouluterveysky-sely (nuoria koskevat mittarit) toteutetaan seuraavan kerran keväällä 2023.

3.2 Hyvinvoivat lapsiperheet

Kuva 3 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Hattulassa asuu paljon lapsiperheitä
- Huolta vanhempien jaksamisesta on herännyt eri palveluissa
- Lapsista vain reilu kolmasosa täyttää liikuntasuosituksen ja myös aikuisten liikunta-aktiivisuus on vähentynyt
- Perheen yhdessäololla on monipuoliset hyvinvointivaikutukset

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	6
Aloitettu	15
Ei aloitettu	5

Hyvinvoivat lapsiperheet -painopisteen toteuttaminen etenee aikataulussa. Suunnitelluista toimenpiteistä 23 % on toteutettu ja lisäksi 58 % on aloitettu.

Henkilöstön osaamista on vahvistettu järjestämällä koulutusta lähisuhdeväkivallan (sosiaalityö) ja nepsy-perheiden kohtaamisesta (sosiaalityö ja varhaiskasvatus). Myös lähisuhdeväkivallan ehkäisemisen toimintamalli on luotu sosiaalityöhön. Monialaista yhteistyötä on vahvistettu neuvolan, sosiaalipalveluiden sekä sivistyksen välillä mm. yhteisten palaverien, menetelmien ja yhteisten ryhmien muodossa.

Turvallisia digikäytäntöjä on edistetty ottamalla pelaamista puheeksi alle kouluikäisten lasten eri palveluissa ja yksilötyössä on vähennetty rahapelihaittoja ehkäisevän päihdetyön menetelmien kautta.

Perheiden vapaa-ajan mahdollisuuksia on edistetty nostamalla esiin päiväkotien lähiretkipaikkoja muun muassa näyttelyssä kirjastolla ja järjestämällä toiminnallisia ratoja päiväkotien lähiympäristöön perheille. Kirjastossa on järjestetty vuoden aikana neljä tapahtumalauantai -kokeilua (4 kpl), mutta kokemusten perusteella kokeillut ne olivat työläitä järjestää kävijämääriin nähden. Siten perheiden yhteisiä kulttuurikokemuksia tullaan ensi vuonna edistämään muiden tapahtumien kautta, esimerkkinä myös vuonna 2022 järjestetyt satutuokiot.

Lasten, nuorten ja perheiden tuen tarve on korona-aikana lisääntynyt. Vuonna 2023 kasvavaan tuen tarpeeseen vastataan palkkaamalla hankerahoituksen avulla varhaiskasvatukseen erityistyöntekijä. Lisäksi suunnitelmakauden tulevana vuosina tullaan hyödyntämään monialaista yhteistyötä alakoulujen ja varhaiskasvatuksen toiminnallisten vanhempainiltojen järjestämisessä. Tarkoituksena on myös kiinnittää enemmän huomiota pelaamisen puheeksi ottamiseen jo varhaiskasvatuksessa. Tämän tueksi henkilöstön osaamista vahvistetaan digitaalisesta ympäristöstä ja pelaamisesta.

Jatkossa sosiaalipalveluihin kuuluvat toimenpiteet ovat ensisijaisesti hyvinvointialueen vastuulla. Kuitenkin sosiaalipalveluissa aloitettiin jo vuonna 2022 tiedottamisen tehostamista lapsiperheiden ennaltaehkäisevien palveluiden näkyvyyden kasvattamiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamista esimerkiksi terveystalveluiden kanssa. Tätä toimintaa on tarkoitus jatkaa hyvinvointialueena. Samoin terveystalveluissa on aloitettu Neuvokas Perhe -menetelmän käyttöönottoa.

Perheiden yhteisen tekemisen lisäämiseksi ollaan toteuttamassa kulttuuria ja liikuntaa yhdistäviä ulkoilureittejä ja virtuaalista suunnistusrataa vesiympäristöön. Julkaisuja aloitetaan keväällä 2023. Perheiden mielipiteitä kartoitetaan kyselyn perusteella luotiin Facebookiin Tekemistä perheille Hattula -ryhmä, jonka näkyvyyttä kasvatetaan vuonna 2023. Kirjaston satutuokiot ja kirjavinkkaukset ovat pyörineet aktiivisesti jo vuonna 2022. Toiminta jatkuu suunnitelmakaudella.

Jo aiemmin hyvinvointisuunnitelmaan määriteltyjen toimenpiteiden lisäksi, tullaan hyvinvoivat lapsiperheet painopistettä edistämään UNICEF Lapsiystävällinen kunta -toimintamallin kautta. Hattula on hyväksytty mukaan toimintamalliin vuoden 2023 alusta lähtien.

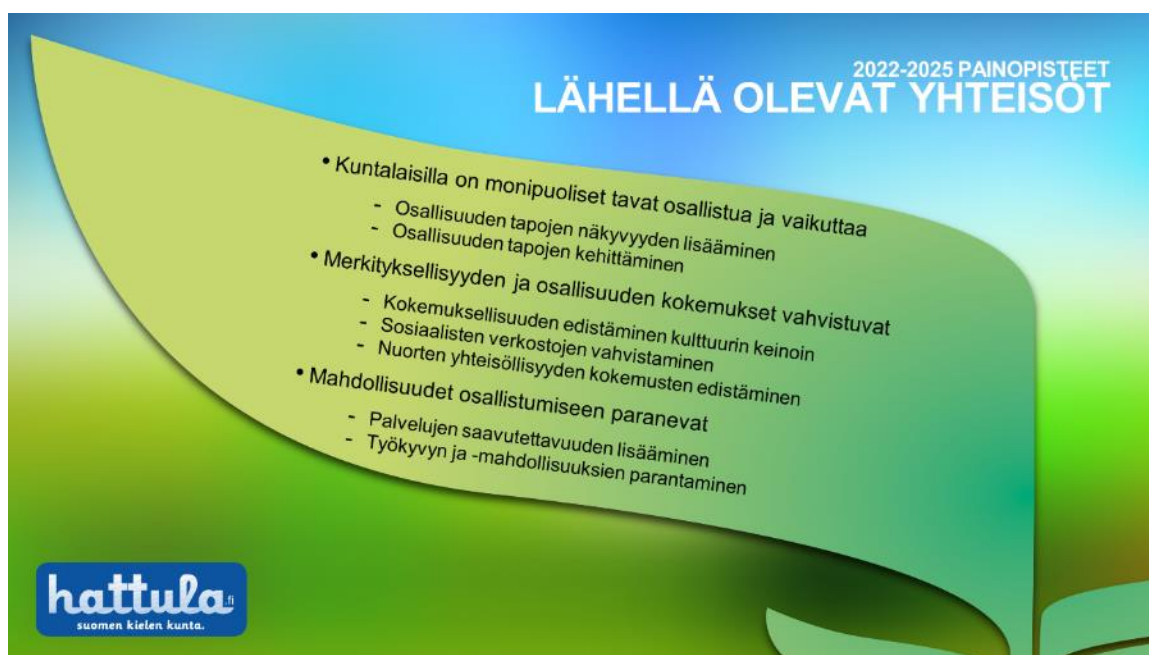
Hyvinvoivat lapsiperheet						
Mittarit	Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max	
	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Uusin mittaus (2022)	
Hyvinvointikysely	Toteutetaan parittomina vuosina alkaen 2023		-	-	-	
Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa, %	4-5lk	0,9	-	2,6	-	-
	8-9lk	11,4	-	7,9	-	-
	Lukio	3,7	-	6,4	-	-

Lapsen ja vanhemman välinen vuorovaikutus avointa, % 4-5lk	82,5	-	74,4	-	-
Kokonaislainaus / asukas	12,4	12,2	13,7	14,5	14,6-21
Kirjaston järjestämien tapahtumien määrä	76	112	-	29 486 = 53 / 10 000 asukasta	45-126
Kirjaston järjestämien tapahtumien osallistujamäärä	1653	2280 (20 / tapahtuma)	-	917 028 (31 / tapahtuma)	580-1841

Mittarien valossa tietoja on saatavilla ainoastaan kirjaston osalta. Vuonna 2022 pääkirjaston lainaus nousi, mutta pieni lasku johtuu auton lainojen lievästä laskusta. Tapahtumatarjonta ja osallistujamäärät ovat puolestaan kasvaneet. Muiden indikaattorien osalta taulukossa on kuvattu lähtötilanne suunnitelmakaudelle 2022–2025.

Hyvinvointisuunnitelmassa määritettyjen mittareiden lisäksi painopisteen toteutumisesta voidaan arvioida vuonna 2022 toteutetun Perheiden vapaa-aika -kyselyn tulosten perusteella. Kyselyssä selvitettiin muun muassa perheiden yhteisen liikunnan määrää. Kyselyn mukaan perheet liikkuvat yhdessä keskimäärin 2,9 tuntia viikossa (125 vastaajaa). Tämä sisältää sekä arkiliikunnan että omatoimisen ja ohjattun perheliikunnan. Kyselyn perusteella perheet siis liikkuvat yhdessä melko paljon. Todennäköisesti kyselyyn vastaajat ovat kuitenkin keskimääräistä aktiivisempia, mikä nostaa keskiarvoa.

3.3 Lähellä olevat yhteisöt

Kuva 4 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Osallisuuden edistämisen tavoitteet toteutuivat edellisessä hyvinvointisuunnitelmassa heikoimmin
- Osallisuuden kokemukset nuorilla heikentyneet ja yksinäisyys lisääntynyt

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	17
Aloitettu	16
Ei aloitettu	6

Lähellä olevat yhteisöt -painopisteen toteuttaminen on edennyt suunnitelmakauden ensimmäisen vuoden aikana erinomaisesti. Toimenpiteistä 43 % on jo toteutettu ja loput toimenpiteet ovat edenneet hyvin.

Osallisuuden näkyvyyttä on lisätty yhdistysesittelyillä ja aktiivisuusrahalla toteutettujen toimenpiteiden viestinnällä. Viestintää tulee parantamaan myös verkkosivuston uudistus vuonna 2023. Uudistuksella pyritään helppokäyttöisempiin ja informatiivisempiin verkkosivuihin. Myös osallisuuden keinot tulevat paremmin näkyviin ja erityisesti lasten ja nuorten osalta on käynnistetty prosessi osallisuuden polun kuvaamiseksi ja sitä kautta kehittämiskohteiden tunnistamiseksi.

Osallisuuden tapoja on kehitetty aloittamalla osallistuva budjetointi, jota jatketaan osana kuntalaisyhteistyötä. Osallistuvan budjetoinnin tuloksena rahoitettiin kahdeksaa kuntalaisten omaa yhteistä hyvinvointia lisäävää hanketta ja käynnistettiin Hattula-aloite toimintamallin kautta avantouintipaikan perustaminen Hattulaan. Kumppanuuspöytätoimintaa on käynnistetty ja toiminnassa on kuusi kylien kumppanuuspöytä. Lisäksi on kokeiltu vanhempainoimikuntien aktivoimista varhaiskasvatuksessa, mutta kokeilu ei tuottanut tulosta. Sen sijaan on kiinnitetty huomio lasten osallisuuden kokemusten lisäämiseen varhaiskasvatuspäivissä.

Kulttuuri on keino hyvinvoinnin edistämiseen ja itsessään luo merkityksellisyyttä. Kulttuurikokemuksia on edistetty erityisesti lasten ja nuorten arjessa. Vuoden aikana on osallistuttu ylisukupolvisuutta edistäviin kampanjoihin, kulttuuripolun kautta tarjotaan elämyksiä joka luokka-asteelle ja varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatuksen arkeen on integroitu monipuolisen ilmaisun keinoja. Kulttuuritoiminnan laajempaa hyödyntämistä varten on aloitettu Luova Hattula -yhteisön koostaminen. Yhteisön on tarkoitus aloittaa toimintansa suunnitelmakaudella.

Nuorten osallisuutta ja yhteisöllisyyttä on edistetty monin tavoin. Yhteisöllistä toimintaa on vahvistettu ja tuettu ryhmäytymisellä ja harrastustoiminnan esteitä poistamalla. Nuorille on viestitty mahdollisuudesta matalan kynnyksen tukeen ja vaikuttamisosallisuutta on edistetty ottamalla oppilaskunta mukaan koulusuunniteluun.

Ikäihmisten sosiaalisia verkostoja on pyritty vahvistamaan ennaltaehkäisevien kotikäyntien yhteydessä ohjaamalla iäkkäitä yhdistysten toimintaan ja ryhmiin. Lisäksi

palveluiden saavutettavuutta on parannettu kokoamalla niistä kattava tietopaketti iäkkäiden palveluoppaaseen. Saavutettavuuden lisäämiseksi on selvityksessä palvelulinjan käynnistäminen kyliltä kuntakeskukseen.

Suunnitelmakauden aikana osallistumisen mahdollisuuksia tullaan parantamaan erityisesti työllisyyttä edistämällä. Työllisyys on aikuisikäisillä yksi keskeisimmän osallisuutta määrittävistä tekijöistä. Työllisyyspalveluissa tullaan edelleen lisäämään yhteistyötä yritysten ja terveystaloiden kanssa (henkilöstön koulutus ja työttömien terveystarkastukset). Työttömien osaamisen kehittämiseksi koulutusten markkinointia on tehostettu ja työkykyä tukevia palveluita kehitetään jatkuvasti. Uutena osallisuuden tapana alkuvuodesta 2023 käynnistyy hyvinvointineuvosto, jonka tehtävänä on muun muassa osallistuvaan budjetointiin ja hyvinvointisuunniteluun osallistuminen.

Lähellä olevat yhteisöt						
Mittarit		Hattula		Koko maa		Verkkokunnat min-max
		Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Uusin mittaus (2022)
Osallisuusindikaattori*	8-9lk	71,1	-	71,1	-	-
	Lukio	71,3	-	72,3	-	-
	Aikuiset	77	-	-	-	-
Pystyn vaikuttamaan elinympäristöni asioihin (osallisuusindikaattorin väittämä, aikuiset), ka 1-5		3,6	-	-	-	-
Hyvinvointikysely		Toteutetaan parittomina vuosina alkaen 2023		-	-	-
Ei yhtään läheistä ystävää, %	8-9lk	10	-	9,4	-	-
	Lukio	8,4	-	8	-	-
Tuntee itsensä yksinäiseksi, %	8-9lk	15,5	-	15,9	-	-
	Lukio	17,8	-	17,8	-	-
Pitää koulunkäynnistä, % 8-9lk		58,8	-	58	-	-
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat, %		6,4	-	7,9	-	-
Nuorisotyöttömät, alle 25-vuotiaiden työttömien työnhakijoiden osuus vastaavan ikäisestä työvoimasta		9,6	6,0	11,8	12,4	7,7-14
Työttömät, % työvoimasta		7,2	5,7	10,5	9,9	5,0-7,6
Vaikeasti työllistyvät 15-64-vuotiaat (rakennetyöttömyys)		181	126	-	-	114-217

*Osallisuusindikaattorin summa on laskettu vastaajamäärän keskiarvolla. Laskelmassa ei ole huomioitu puuttuvia arvoja.

Työllisyyden osalta kaikissa mittareissa on tapahtunut positiivista kehitystä. Työttömien, nuorisotyöttömien ja rakennetyöttömien määrät ovat laskeneet ja ne ovat koko maan tasoa alemmat. Myös verrokkikuntiin nähden tilanne on hyvä. Muiden indikaattorien osalta taulukossa on kuvattu lähtötilanne suunnitelmakaudelle 2022–2025, sillä tietoja vuodelta 2022 ei ole saatavilla tietokannoista.

3.4 Terveelliset elintavat

Kuva 5 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Aikuisten liikunta-aktiivisuus on vähentynyt
- Ikääntyneiden toimintakyky on korona-aikana heikentynyt, mistä kertoo esimerkiksi kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen suuri määrä
- Liikuntasuosituksen täyttäviä lapsia ja nuoria on verrokkikuntia vähemmän
- Nuoret jättävät usein aamupalan ja koululounaan väliin
- Huolta herättävää päihteiden käyttöä yläkouluikäisillä verrokkikuntia enemmän

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	11
Aloitettu	17
Ei aloitettu	4

Aikuisten liikunta-aktiivisuutta on edistetty kehittämällä Hattulaan liikuntaneuvonnan palveluketju. Liikuntaneuvonta-palvelun kehittäminen jatkuu suunnitelmakaudella ja hankkeen kautta kehitetään myös muiden palveluiden henkilöstön liikunta-osaamista.

Liikuntavälineiden saatavuutta on edistetty liikuntavälinelainaamoja kehittämällä kuntalaisten toiveisiin perustuen. Liikuntavälinelainaamo palvelee kaikenikäisiä kuntalaisia. Jatkossa ympäristön liikkumismahdollisuuksia edistetään avaamalla vuonna 2023 uusi maastopyöräilyreitti sekä huomioimalla kävely- ja pyöräliikenteen edistäminen maankäyttö-, kaavoitus- ja palveluverkkosuunnitelmissa.

Lasten ja nuorten harrastamista on edistetty Harrastus kaikille -hankkeen kautta. Hankkeessa keskeistä on koulupäivien yhteydessä järjestettävä kerhotoiminta. Alle kouluikäisten lasten liikunnan edistämiseksi ollaan hyödynnetty lähiympäristöä ja käynnistetty kulttuuria ja liikuntaa yhdistäviä tapahtumia ja tempauksia. Liikuntapalveluiden ja koulujen yhteistyön lisäämiseksi käynnistetään vuonna 2023 säännöllinen tiedostus kouluille tarjolla olevista liikuntamahdollisuuksista (mm. lainattavat välineet, liikuntaedut).

Hyvän ravitsemuksen edistämiseksi kohderyhmänä on vuonna 2022 ollut nuoret. Nuorille on järjestetty kysely ja kehittämistilaisuus kouluruokailusta. Kouluruokailun kehittämiseen tarvitaan vielä suunnitelmallisia toimenpiteitä, jotta erityisesti yläkouluikäiset syövät päivittäin monipuolisen aterian. Tätä toimintaa on aloitettu ja jatketaan suunnitelmakaudella. Aikuisten ja iäkkäiden hyvän ravitsemuksen edistämiseksi on suunnitteilla avoin luento vuodelle 2023 ja kotihoidon työntekijöille tullaan järjestämään koulutusta aiheesta. Myös liikuntaneuvonnassa käsitellään hyvää ravitsemusta osana kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Päihteettömyyttä on edistetty yläkouluikäisten parissa oppilashuollon kautta. Henkilöstö on kouluttautunut IPC-menetelmän käyttöön ja selkeyttänyt toimintatapoja päihteiden käytön käsittelyyn. Jatkossa päihteettömyyttä tullaan edistämään myös käsittelemällä sitä 7.-luokkalaisten vanhempainilloissa sekä kaikenikäisen väestön osalta ehkäisevän päihdetyön suunnitelmallisella toteuttamisella.

Terveelliset elintavat						
Mittarit		Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max
		Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Uusin mittaus (2022)
Liikuntaneuvonnan asiakkaiden liikumisaktiivisuus		-	-	-	-	-
Aikuisväestön liikunta- ja terveystotumuskysely		Toteutetaan vuonna 2023		-	-	-
Liikuntavälinelainaamon lainaukset		472	366	-	-	-
Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, %	4-5lk	36,6	-	42,8	-	-
	8-9lk	20,8	-	24,3	-	-
	Lukio	14,2	-	17,5	-	-
Harrastaa hengästyttävää liikuntaa vapaa-ajalla korkeintaan tunnin viikossa, %	8-9lk	23,1	-	27,9	-	-
	Lukio	24,3	-	26,2	-	-

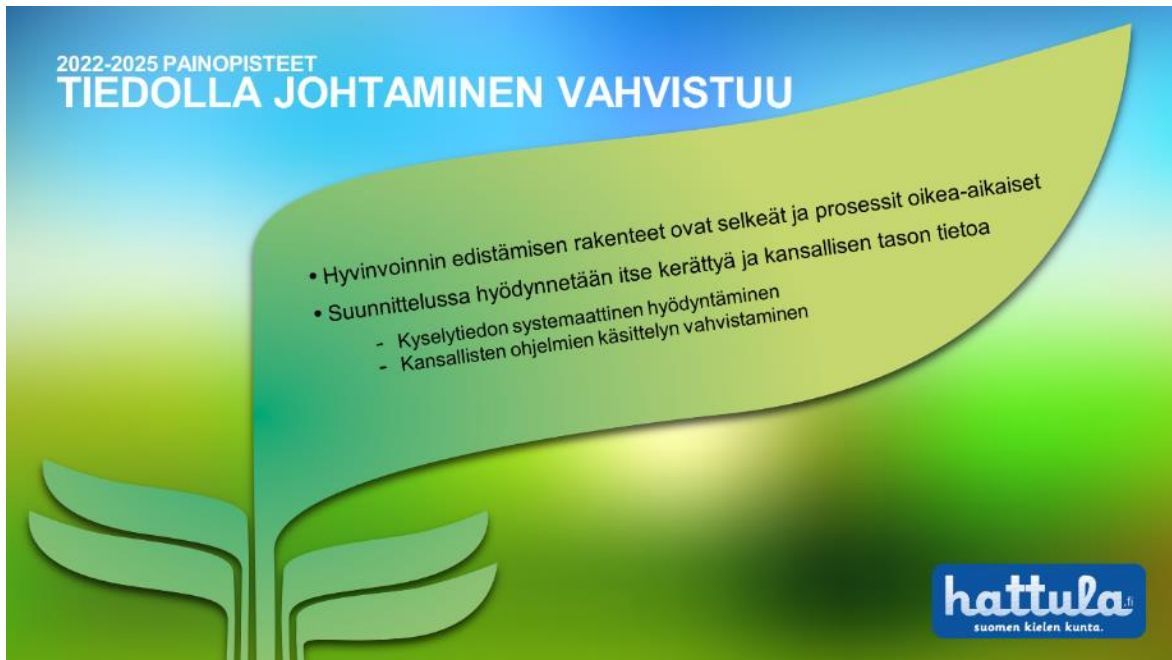
Heikko fyysinen toimintakyky, %	5lk	28,6	57,5	38	38	-
	8lk	45,6	51,8	41	41	-
Harrastaa jotakin vähintään kerran viikossa, %	4-5lk	88,7	-	86,3	-	-
	8-9lk	96,8	-	95,8	-	-
	Lukio	97,2	-	98,0	-	-
Ei syö aamupalaa joka arkiamu, %	4-5lk	25,5	-	27,3	-	-
	8-9lk	43,2	-	41,8	-	-
	Lukio	30,8	-	34,7	-	-
Ei syö koululounasta päivittäin, %	8-9lk	48,4	-	34,4	-	-
	Lukio	24,3	-	30,0	-	-
Huolta herättävää päihtedien käyttöä, %	8-9lk	8,1	-	6,3	-	-
	Lukio	6,5	-	6,7	-	-

Tietoja on saatavilla ainoastaan liikuntavälinelainaamon sekä lasten ja nuorten toimintakyvyn osalta (MOVE). Molemmissa mittareissa on tapahtunut negatiivista kehitystä. Liikuntavälinelainaamon vähentyneisiin lainausmääriin saattaa vaikuttaa koronarajoitusten loppuminen, jolloin on voitu siirtyä takaisin ryhmäharrastusten pariin. Heikon fyysisen toimintakyvyn omaavien lasten ja nuorten osuus on Hattulassa koko maan tasoa suurempi.

Sukupuolittain tarkasteltuna voidaan todeta, että pojat ovat tyttöjä aktiivisempia liikunnan harrastajia sekä koko maassa että Hattulassa. Alakouluikäisillä ero on merkittävä, sillä pojista 47 % täyttää liikuntasuosituksen, kun tytöillä osuus on vain 28 %. Koko maassa liikuntasuosituksen täyttäviä alakouluikäisiä tyttöjä on 39 %. Erot hieman tasoittuvat nuorilla.

Muiden indikaattorien osalta taulukossa on kuvattu lähtötilanne suunnitelmakaudelle 2022–2025. Liikuntaneuvonta on käynnistynyt pilottiryhmällä syksyllä 2022. Tietoja asiakkaiden liikkumisaktiivisuuden muutoksista ei ole vielä saatavilla.

3.5 Tiedolla johtaminen

Kuva 6 Tavoitteet ja osa-alueet

Painopisteen taustalla

- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteiden tulee olla selkeät alueellisen koordinaation lisääntyessä
- Hyvinvointikertomuksen ja muun kootun tiedon vahvempi hyödyntäminen toiminnan suunnittelussa

Toimenpiteiden tilanne	Toimenpiteiden lukumäärä
Toteutettu	3
Aloitettu	8
Ei aloitettu	2

Hyvinvoinnin edistämisen rakenteiden selkeyttämiseksi on luotu vuosikello, jonka avulla prosessit nivotaan osaksi talouden suunnittelun aikatauluja. Vuosikelloa juurrutetaan ja kehitetään edelleen vuonna 2023. Sovari-kysely on otettu vakinaiseen käyttöön etsivän nuoristyön tietopohjan vahvistamiseksi. Lisäksi kouluissa on vahvistettu tiedonkeruiden tulosten käsittelyä ja tiedon hyödyntämistä (mm. Koulu-terveyskysely, TEA-viisari).

Suunnitelmakauden aikana hyvinvoinnin rakenteita tullaan vahvistamaan myös ehkäisevän päihdetyön osalta. Paikallinen poikkihallinnollinen työryhmä on aloittanut toimintansa ja toimintaa kuvataan ja kehitetään vuodesta 2023 alkaen. Rakenteita ja osallisuutta vahvistaa myös hyvinvointineuvoston toiminnan käynnistyminen vuonna 2023. Kyselytiedon suunnitelmalliseksi hyödyntämiseksi suunnitelmakauden aikana kartoitetaan käytössä olevat, säännöllisesti toistuvat kyselyt ja hyödyn-

netään niiden tuottamaa tietoa osana hyvinvointisuunnittelua. Uusia kyselyitä toteutetaan tarpeen mukaan ja viedään osaksi vuosikelloa. Tietopohjaa tulevat vahvistamaan myös alkuvuonna 2023 asennettavat kävijälaskurit liikuntapaikoille.

Mittarit	Tiedolla johtaminen				
	Hattula		Koko maa		Verrokkikunnat min-max
	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Lähtötilanne (2021)	Uusin mittaus (2022)	Uusin mittaus (2022)
Terveystiedon edistäminen kunnassa: TEA-viisarin pistemäärä	61	57	68	68	54-65
Hyte-kerroin, 0-100	57	61	-	-	64-71

Hattulan TEA-viisarin pistemäärässä on tapahtunut pientä laskua ja se on kansallista keskiarvoa alempi. Taustalla on pääasiassa se, että tiedot puuttuvat useammasta kysymyksestä. Hattulan pistemäärä on kuitenkin samalla tasolla verrokkikuntien kanssa. Toisaalta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosassa eli Hyte-kertoimessa kehitys on ollut lievästi positiivinen. Hyte-kerroin on kuitenkin vielä verrokkikuntaa alemmalla tasolla. Hyte-kerroin koostuu 14 indikaattorista, jotka on kuvattu kappaleessa neljä.

4 Liite: Hyvinvointia kuvaavat mittarit

Kunnan tulee seurata asukkaidensa hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä eri väestöryhmissä. Joka neljäs vuosi laadittava hyvinvointikertomus ja vuosittain laadittava hyvinvointiraportti toteuttavat tätä tehtävää. Hyvinvointiraportin liitteeksi on nostettu terveyden ja hyvinvoinnin mittareita, joita suositellaan seurattaviksi vuosittain ja jotka eivät ole tulleet esille aiemmissa kappaleissa.

4.1 Hyte-kerroin

Hyte-kerroin eli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa määrää osan kuntien valtionosuudesta vuodesta 2023 alkaen. Hyte-kerroin on kannuste kuntien tekemästä terveydenedistämistyöstä. Se koostuu 14 toimintaa kuvaavasta prosessi-indikaattorista ja kuudesta toiminnan tulosta kuvaavasta tulosindikaattorista. Hyte-kerroin lasketaan suhteessa muihin kuntiin. Alla olevissa kuvioissa ja taulukoissa on esitetty hyte-kertoimen kokonaisuus sekä tarkemmin jokaisen indikaattorin tilanne.

Hyte-kerroin on Hattulassa verrokkikuntia heikompi, vaikkakin positiivista kehitystä on tapahtunut. Hyte-kertoimen perusteella Hattula saa valtionosuutta 161 300 €. Tulosindikaattoreiden pistemäärä jää verrokkikuntia matalammaksi, mutta toimintaa kuvaavien prosessi-indikaattorien pistemäärä on keskimääräistä parempi.

Prosessi-indikaattorit on koottu alla olevaan taulukkoon. Hattulassa lähes kaikista indikaattoreista on saatu täydet 100 pistettä. Hyte-ryhmässä on käyty läpi indikaattoreiden tilanne ja mietitty jatkotoimenpiteet niihin indikaattoreihin, joiden piste-määrässä on parantamisen varaa.

Prosessi-indikaattorit			
Indikaattori	Hattula 2022	Koko maan ka. 2022	Vertailukunnat 2022
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.	100	69	100
Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.	100	78	100
Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.	0	78	0-100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.	100	89	100
Kunnan palveluiden suunnittelussa / kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja / foorumeja.	100	77	100
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.	100	44	100
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.	100	79	100
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.	100	79	100
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmis-teilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarviointiin (EVA).	0	53	0-100
Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.	100	83	100
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä kouluuyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty kolmen vuoden välein peruskouluissa.	100	80	32-100
Poissaolojen kokonaismäärä tiedossa peruskouluissa.	44	70	47-87
Pitkät liikuntavälitunnit käytössä peruskouluissa.	95	60	36-68
Kouluruokailuosituksen noudattaminen peruskouluissa (koululounas ja välipalat).	65	70	35-100

Tulosindikaattorien tilanne Hattulassa on hieman kuntien keskiarvon alapuolella. Tulosindikaattoreista saa pisteitä niissä tapahtuneen positiivisen tai negatiivisen kehityksen mukaan. Lisäksi, mikäli kunta saavuttaa indikaattorin tavoitetason, tulee kyseisestä indikaattorista automaattisesti 100 pistettä. Koska indikaattorin ar-

von lisäksi merkittävä on siinä tapahtuneet muutokset, on kuvioon nostettu vertailua vuodesta 2017 lähtien. Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden ja työkyvyttömyyseläkettä saavien osuudet ovat hyvin lähellä niille asetettuja tavoitetasoja (1 % ja 5 %).

4.2 Muut hyvinvointia kuvaavat mittarit

TEA-viisariin kerätään tietoja kuntien terveydenedistämisasiivisuudesta. Yhtenä osa-alueena on seuranta, joka sisältää kysymyksiä ja suosituksia seurattavista indikaattoreista. TEA-viisarin sisältämät seurattavat indikaattorit on koottu taulukoihin alle.

Yleinen hyvinvointi		
Mittarit	Hattula 2021	Koko maa 2021
Sairastavuusindeksi (terveydentila)	81,6 (2019)	100 (vertailuarvo)

Asukkaiden koettu osallisuus	Osallisuusindikaattori raportoitu kappaleessa 3.3.		
Kokemus yleisestä voinnista (terveydentila, mieliala, arjessa jaksaminen) (elämänhallinta)	Selvitetään osana aikuisväestön liikunta- ja terveystottumuskyselyä keväällä 2023		
Tyytyväisyys elämään (elämänhallinta)	4.-5.lk	88,2	85,1
	8.-9.lk	69,6	68,2
	Lukio	70,1	68,4

*Sairastavuusindeksi kuvaa väestön sairastavuuden tasoa. Pienempi arvo tarkoittaa pienempää sairastavuuden tasoa.

Pojista suurempi osuus kuin tytöistä on tyytyväisiä elämäänsä. Yläkouluikäisillä ero on huomattava niin Hattulassa kuin koko maassakin (Hattula: tytöt 53,6 % ja pojat 86,5 %). Taulukon luvut kuvaavat lähtötilannetta suunnitelmakaudelle.

Liikunta		
Mittarit	Hattula 2021	Hattula 2022
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuus ja MOVE-mittaukset	Raportoitu kappaleessa 3.4	
Liikuntasuosituksen täyttäminen, kokonaan tai vähintään osittain	Kokonaan 43 %, vähintään osittain 77 % (2019)	Seuraava tiedonkeruu osana aikuisväestön liikunta- ja terveystottumuskyselyä keväällä 2023.
Seniorien uimahallilippujen menekki (10-kortit kompensoituun hintaan)	244	339
Seniorikuntosalivuorojen käyttäjät	n. 160	309
Varattavien liikuntapaikkojen käyttötunnit (pl. Kunnan oma toiminta)	2 293	5 251

Uimahallilippujen menekki, seniorikuntosalivuorojen käyttäjien määrä ja liikuntapaikkojen käyttötunnit lisääntyivät Hattulassa vuonna 2022. Vuoden 2021 lukuihin vaikuttivat koronasulut. Lisäksi vuonna 2022 Hattulan kunnan ohjattuihin senioreille suunnattuihin liikuntaryhmiin osallistui 65 henkilöä. On huomioitava, että myös muut tahot järjestävät senioreille ohjattua liikuntatoimintaa. Lukuja ei voida vertailla muihin kuntiin.

Mittarit		Hattula 2021	Koko maa 2021
Liikuntaseuratoimintaan osallistuvien määrä, %	8.-9.lk	54,6	45,5
	Lukio	33	37,1

Nuorten osalta voidaan tarkastella myös liikuntaseuratoimintaan osallistuvien määrää vuodelta 2021 sekä Hattulan että koko maan osalta. Luvut kuvaavat lähtötilannetta suunnitelmakaudelle.

Pähteiden käyttö				
Mittarit	Hattula		Seutukunta	
	Lähtötilanne (2020)	Uusin mitaus (2022)	Lähtötilanne (2020)	Uusin mitaus (2022)
Huolta herättävää pähteiden käyttöä, % 8.-9.lk & lukio	Raportoitu kappaleessa 3.4			
Alkoholin käyttö, % yli 18-vuotiaista vastaajista	74	62	69	65
Nikotiinituotteiden käyttö (tupakka, nuuska, sähkö-tupakka tai muu), % yli 18-vuotiaista vastaajista	23	23	20	23
Tupakansavulle altistuneet viimeisen kuukauden aikana, % vastaajista	41	40	46	40
Huumausaineiden käyttö, % yli 18-vuotiaista vastaajista	7	2	4	2

Taulukossa pähteiden käyttöä koskevat luvut ovat A-Klinikan toteuttamasta Päihdetilannekyselystä. Päihdetilannekysely toteutetaan joka toinen vuosi. Seutukunnan luvuissa ovat mukana Hattula, Hämeenlinna ja Janakkala. Kyselyyn vastasi vuonna 2022 Hattulassa 91 yli 18-vuotiasta vastaajaa ja vuonna 2020 62 yli 18-vuotiasta vastaajaa. Tuloksia on pidettävä tästä syystä vain suuntaa-antavina. Koko päihdetilannekyselyn tuloksiin voi tutustua A-klinikan nettisivuilta: www.a-kliinikka.fi/paihdetilannekysely

Kulttuuri		
Mittarit	Hattula 2021	Hattula 2022
Kunnan järjestämiin kulttuuripalveluihin osallistuneiden määrän kehitys	Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä raportoitu kappaleessa 3.2	
Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrä (% alle 18-vuotiaista)	11,7 (230 lasta ja nuorta)	12,3* (235 lasta ja nuorta)

*Prosenttiluku perustuu alle 18-vuotiaiden määrän ennakkotilastoon joulukuulta 2022.

Taiteen perusopetukseen osallistuvien lasten ja nuorten määrä on hieman kasvanut. Vertailutietoa muista kunnista ei ole saatavilla. Aikuisten kulttuurihyvinvointia tullaan kartoittamaan vuonna 2023 toteutettavassa hyvinvointikyselyssä.

Muut elintavat	
Ravitseminen, nuoret	Raportoitu kappaleessa 3.4
Uni ja ravitseminen, aikuisväestö	Selvitetään osana aikuisväestön liikunta- ja terveystottumukset -kyselyä keväällä 2023

Suunnitelman laatijat

Hyvinvointiraportin laatimisesta vastaa Hattulan kunnan hyte-ryhmä. Hyte-ryhmän jäsenet ovat:

Jari Wihersaari (vt. sivistys- ja hyvinvointijohtaja)
Pekka Karvonen (talous- ja henkilöstö)
Pirkko Lokinperä (alakoulut)
Johanna Hyytiä (yläkoulut)
Sanna Lampainen (varhaiskasvatus)
Mari Mäkelä (työllisyyspalvelut)
Jari Salmela (nuoriso- ja vapaa-aika)
Minna Linna-Vuori (kirjasto- ja kulttuuri)
Jukka-Pekka Saikkonen (asuminen ja ympäristö)
Piritta Kovero (ateriapalvelut)
Anne Riihilahti (hyvinvointipäällikkö)
Mareena Laine (hyvinvointikoordinaattori)